

MÅLOPPNÅELSE RUSFOREBYGGENDE ARBEID

FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT - 2006

INNHold

1.	INNLEDNING	1
1.1	Målsettingen med prosjektet	1
1.2	Problemstillinger	1
1.3	Avgrensning	1
1.4	Datainnsamling.....	2
1.5	Vurderingskriterier	2
2	ER KOMMUNEPLANENS MÅL OG STRATEGIER VIDEREFØRT OG KONKRETISERT? ...	4
2.1	Vurderingskriterium	4
2.2	Funn/fakta.....	4
2.3	Revisjonens vurdering.....	7
3	ER MÅLENE KJENT OG ER AKTIVITETEN I SAMSVAR MED MÅLENE?	9
3.1	Vurderingskriterium	9
3.2	Funn/fakta.....	9
3.3	Revisjonens vurdering.....	12
4	MÅLES RESULTATENE OG EFFEKTEN AV DET FOREBYGGENDE ARBEIDET?	14
4.1	Vurderingskriterium	14
4.2	Funn/fakta.....	14
4.3	Revisjonens vurdering.....	16
5	REVISJONENS KONKLUSJON OG ANBEFALINGER.....	18
5.1	Konklusjon	18
5.2	Anbefalinger.....	19

LITTERATUR- OG KILDEHENVISNINGER

VEDLEGG 1: VEDTATTE MÅLSETTINGER
VEDLEGG 2: RELEVANTE LOVBESTEMMELSER
VEDLEGG 3: PRESENTASJON AV STATISTIKK
VEDLEGG 4: HØRINGSSVAR FRA RÅDMANNEN

1. INNLEDNING

Kontrollutvalget vedtok at revisjonen skulle gjennomføre et prosjekt om forebyggende rusarbeidet blant ungdom og vurdere om det forebyggende rusarbeidet blant ungdom i Bærum er i tråd med målsettinger for rusforebyggende arbeid i Kommuneplan 1998 - 2015¹.

Innbyggerundersøkelsen (2005) i kommunen viser at de eldre innbyggerne er mest tilfredse, mens tilfredshet med oppvekstforholdene for ungdom er langt dårligere². Forebyggende innsats, med tidlig støtte og riktige tiltak, vil føre til samfunnsøkonomiske besparelser på lengre sikt. I tillegg vil det medføre økt livskvalitet for de berørte personer³.

Kommuneplanen ble vedtatt 19. mai 1999 og rulleres i 2006. Oppvekstvilkår for barn og unge er et prioritert område for Bærum og blir behandlet som eget tema i rulleringen. I den forbindelse er det laget en prosjektrapport⁴ om barn og unges oppvekstvilkår. Rapporten skal danne bakgrunn for beskrivelsen av barn og unges oppvekstvilkår i kommuneplanens samfunnsdel. Rapporten fremhever viktigheten av forebyggende arbeid for å redusere problemer i fremtiden.

1.1 Målsettingen med prosjektet

Målsettingen med rapporten er å vurdere om det forebyggende rusarbeidet blant ungdom i Bærum er i tråd med de målsettinger som er nedfelt i Kommuneplan 1998 - 2015.

For at arbeidet i kommunen skal være i tråd med målene, bør dette nedfelles i de mer konkrete mål i handlingsprogrammene som er de styringsdokumentene som årlig behandles i kommunestyret. Det bør videre konkretiseres i tjenesteledernes resultatavtaler. Neste betingelse er at tjenestelederne og tjenestestedene er kjent med hvilke mål de skal arbeide etter og at arbeidet er i samsvar med målene. For at kommunestyret skal kunne styre aktiviteten bør resultatene og effekten av arbeidet måles og rapporteres til kommunestyret.

1.2 Problemstillinger

Vi deler rapporten inn i følgende problemstillinger:

- Er kommuneplanens mål og strategier videreført og konkretisert?
- Er målene kjent og er aktiviteten i samsvar med målene?
- Måles resultatene og effekten av det forebyggende arbeidet?

1.3 Avgrensning

Med rusmidler menes her alle stoffer som gir rus på grunn av sin virkning på hjernen. Disse omfatter alkohol (legalt) og narkotika (illegalt). Forskning viser at bruk av alkohol og narkotika bør ses i sammenheng, bl.a. fordi tidlig alkoholdebut øker risikoen for bruk av narkotika⁵, og fordi blandingsmisbruk er utbredt.

Kjernen i forebyggende arbeid er i denne sammenheng å legge til rette for at ungdom bruker mindre rusmidler i fremtiden. I Stortingsmelding nr. 16 (1996-97) Om narkotikapolitikken

¹ Kontrollutvalgets møte 12.12.05 under sak 75/05 *Forvaltningsrevisjonsprosjekter 2006*.

² Handlingsprogram 2006 – 2009 side 64.

³ Handlingsprogram 2006 – 2009 side 65.

⁴ Barn og unges oppvekstvilkår i Bærum kommune, prosjektrapport, april 2006.

⁵ Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan IS 1362 Sosial og helsedirektoratet, forord.

heter det: *Å forebygge rusmiddelmisbruk blant unge handler også om å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge.* Forebyggingen må inneholde arbeid på flere felt for å lykkes⁶. Rusforebygging blant ungdom innebærer for eksempel å styrke negative holdninger til bruk av rusmidler og bidra til at ungdom får rusfrie aktiviteter og oppvekstmiljøer. Rusforebygging bør også inneholde helsetilbud, oppsøkende virksomhet, voksenkontakt osv.

Revisjonen fokuserer på forebygging som retter seg mot å redusere *etterspørselen* av rusmidler. Revisjonen går ikke nærmere inn på den siden av forebygging som retter seg mot reduksjon av tilgjengelighet av rusmidler.

Forebygging av rusmiddelproblemer kan ikke isoleres fra annen type forebygging. Rusbruk er ofte symptom på og uttrykk for andre problemer⁷. Særlig gjelder dette psykiske lidelser, men også generell atferdsproblematikk og vanskelige oppvekstforhold. Rusmiddelforebygging kan derfor vanskelig ses uavhengig av annen forebygging. De tjenestesteder i Bærum som arbeider med rusforebygging, jobber også forebyggende på andre områder. Revisjonen legger en vid betydning av begrepet forebygging til grunn i rapporten og ingen av tjenestene som beskrives i rapporten driver utelukkende rusforebygging.

Dette prosjektet avgrenses mot kommunens tilbud innenfor behandling og rehabilitering.

Revisjonen har lagt til grunn en vid forståelse av begrepet ungdom, og ser på arbeid som gjøres mot unge ned til barneskolealder og opp til 20 års alder.

1.4 Datainnsamling

Revisjonen har gått gjennom målene i Kommuneplanen 1998-2015, Handlingsplan for ungdomsarbeidet i Bærum kommune (1998), Handlingsprogrammene og årsrapportene for Kommuneplanperioden, innbyggerundersøkelsene, de aktuelle brukerundersøkelsene og noen resultatavtaler.

Revisjonen har intervjuet representanter for Utekontakten, Ungdomstjenesten, Skolehelsetjenesten og politiets ungdomsteam. Vi har også hatt samtaler med andre personer som er sentrale i forebyggende ungdomsarbeid.

Revisjonen har innhentet relevant materiale fra kommunens intranett og fra internett, og vi har fått informasjon fra Øst-norsk kompetansesenter (rus og avhengighet), Helsedepartementet, Sosial- og helsedirektoratet, Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) og fra Kriminalitetsforebyggende råd.

1.5 Vurderingskriterier

Etter kommuneloven⁸ § 5 er kommuner pålagt å legge planer for den kommunale virksomhet. Planene skal bygge på en realistisk vurdering av den forventede utvikling i kommunen og av de økonomiske ressursene som står til rådighet.

Etter kommuneloven § 23 skal administrasjonssjefen påse at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover,

⁶ Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2006-2008, forord

⁷ Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2006-2008, forord

⁸ Lov 1992 – 09-25 nr. 107

forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll. I dette ligger at administrasjonen skal påse at forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Som en overbygging til kommuneplanen har kommunestyret bedt om at det utarbeides visjoner og mål for utvikling av Bærumssamfunnet⁹. Kommuneplanens samfunnsdel er langsiktig planlegging med bred tilnærming og konkretisering av de visjoner og mål kommunestyret ønsker for utviklingen av samfunnet.

Kommuneplanen legger rammene for arbeidet med handlingsprogrammet¹⁰. Planens mål og strategiske fokusområder videreføres gjennom de resultatmål og tiltak som settes for tjenestene i handlingsprogrammet samt i målekart og resultatavtaler¹¹. Sammenhengen mellom kommuneplanen, handlingsprogrammet og virksomhetene/tiltakene skal bli synliggjort gjennom resultatavtaler og årsrapportering.

Revisjonen legger følgende kriterier til grunn for vurderingene i dette prosjektet:

- ⇒ Administrasjonen skal følge opp kommunestyrets vedtatte mål og strategier i handlingsprogram og resultatavtaler.
- ⇒ Målene og strategiene skal videreføres i tjenestestedenes aktivitet.
- ⇒ Resultatene og effekten bør måles og rapporteres.

---

⁹ Handlingsprogram 2006 – 2009 side 65.

¹⁰ Kommuneplan 1998 – 2015.

¹¹ Handlingsprogram 2006 – 2009 side 65.

2 ER KOMMUNEPLANENS MÅL OG STRATEGIER VIDEREFØRT OG KONKRETISERT?

2.1 Vurderingskriterium

Revisjonen legger følgende kriterium til grunn for dette avsnittet:

⇒ Administrasjonen skal følge opp kommunestyrets vedtatte mål og strategier i handlingsprogram og resultatavtaler

2.2 Funn/fakta

Kommuneplanen dekker et langtidsperspektiv. Målene skal følges opp i handlingsprogrammene, som rulleres hvert år. Fra 2002 innførte kommunen resultatstyring som innebar at målsettinger skulle synliggjøres i resultatavtaler. Avtalene blir et styringsdokument, og skal spesifisere resultatkrav og hvordan resultater skal måles.

2.2.1 Kommuneplan 1998 – 2015

Kommunestyret vedtok 1999¹² ny Kommuneplan for perioden 1998-2015. Kommuneplanens tidsperspektiv tilsier at uttalte mål kan tape gyldighet eller aktualitet mot slutten av planperioden. Dokumentets art tilsier videre at målene ofte formuleres som overordnede målsettinger og av den grunn kan være lite konkrete. Bærums kommuneplan har ikke uttalte mål som retter seg konkret mot rusforebyggende arbeid blant ungdom.

Kommuneplanen uttaler følgende mål:

- *Alle barn og unge skal ha trygge og stimulerende oppvekstforhold¹³.*

Strategier:

- *Gjennom kommunale støtteordninger skal frivillige organisasjoner og nærmiljøgrupper støttes i arbeidet med å gi barn og unge utviklende fritidstilbud. Frivillige organisasjoner oppmuntres til å gi utsatte barn og unge utviklende fritidstilbud. Det gis tilleggsstøtte for en slik innsats.*
- *Det vurderes rusfrie aktivitetstilbud for ungdom mellom 16 – 18 år. Bærum skal ta initiativ til et nærmere samarbeid med Oslo og Asker når det gjelder rusproblemer blant ungdom.*
- *Skolene skal i samarbeid med foreldrene ta initiativ til å danne og vedlikeholde et holdningsskapende miljø i hjem og skole.*
- *Forebyggende arbeid mot narkotika skal intensiveres også mot de yngre grupper.*

2.2.2 Handlingsprogrammene

Revisjonen har gått gjennom alle forslag til handlingsprogram og vedtatte handlingsprogram for perioden 1998 og frem til i dag. Vedlegg 1 til denne rapporten viser en samlet oversikt over mål som kan knyttes til strategiene i Kommuneplanen. Nedenfor har revisjonen forsøkt å gjengi hovedtrekkene.

FORMULERINGENE

I handlingsprogrammene er kommuneplanens mål delvis tatt inn som generelle overordnede mål. Formuleringene er gjerne en gjentakelse av kommuneplanens mål. For eksempel:

---

¹² 19. mai 1999

¹³ Kommuneplan 1998 – 2015 side 4.

- *Barn og unge skal sikres trygge og gode oppvekstvilkår slik at de utvikler god helse, psykisk balanse og sosial trygghet¹⁴.*
- *Barn og unge med spesielle behov skal få helhetlig og samordnet hjelp i sitt nærmiljø for å forebygge kriminalitet, vold og rusmisbruk. Dette skal skje gjennom et intensivert og samordnet tjenestetilbud i regi av Avdeling barn og unge¹⁵.*

De overordnede målene er så konkretisert i resultatmål, for eksempel:

- *Ungdomstjenesten skal i løpet av 2001 ha utvidet åpningstiden for ungdom med 25%¹⁶.*

I 2002 ble resultatmålene tatt ut av handlingsprogrammene¹⁷.

INNHALDET

I handlingsprogrammene er det særlig fokus på å etablere rusfrie aktiviteter for ungdom i deres nærmiljø. Det er videre fokus på rusfrie aktiviteter i helgene, for eksempel ved at fritidsklubber holdes åpne både fredag og lørdag.

I rådmannens forslag til handlingsprogram for 2001- 2004 nevnes en forventet økning i antall unge i alderen 13 – 18 år. I den forbindelse legges det vekt på samordnet innsats mot rusmiddelproblematikk. Tiltakene som nevnes er miljøarbeidere i ungdomsskole, fritidssenter og utvidet helsesøsterstilling på ungdomskoler. Det uttales at det på lang sikt er et mål med slik samordnet innsats i nærmiljøet ved alle ungdomsskolene i Bærum.

Høsten 1998 ble det utformet en Handlingsplan for ungdomsarbeidet i Bærum kommune (Ungdomsplanen). I forslag til handlingsprogram for 2001-2004 ble en videreføring av Ungdomsplanen stilt opp som en viktig utfordring for det forebyggende ungdomsarbeidet i kommunen¹⁸.

I forslagene til handlingsprogram fra 1998 og frem til 2001 er det forholdsvis mange formuleringer som knytter seg til ungdomsarbeid og rus. Fra 2002 endrer forslagene til handlingsprogram utforming og innhold. Resultatmålene ble tatt ut av handlingsprogrammene, men det skulle komme klart frem hva de enkelte sektorer gjør for å løse sine utfordringer¹⁹. Det er fra 2002 og utover i svært liten grad angitt konkrete tiltak, men derimot et økt fokus på utfordringer og satsingsområder og det å se kommunens virksomheter som helhet. Relatert til rusforebygging står det at økningen i antall unge vil medføre store utfordringer i det forebyggende ungdomsarbeidet. Rådmannen er bekymret for at utgiftene til reparasjon vil bli store uten tiltak og at forebyggende tiltak skal prioriteres fremfor reparasjonstiltak. Det sies at møteplasser og arenaer for aktiviteter for ungdom er gode forebyggende tiltak og det sies en del i disse handlingsprogrammene om slike arenaer.

¹⁴ Forslag til handlingsprogram 1998-2001 BAUN Programsmål: s 35

¹⁵ Forslag til handlingsprogram 1998-2001 Pkt B-3 Resultatmål: s 39 Barn og unges oppvekstvilkår.

¹⁶ Forslag til handlingsprogram 2001-2004.

¹⁷ Handlingsprogram 2002-2005, Rådmannens grunnlagsdokument, forordet side 3.

¹⁸ Forslag til handlingsprogram 2001-2004 s 26.

¹⁹ Handlingsprogram 2002-2005, Rådmannens grunnlagsdokument, forordet side 3.

I siste forslag til handlingsprogram (2006-2009) omtaler rådmannen det som en hovedutfordring for kommunen å legge til rette for trygge oppvekstvilkår for ungdom, særlig gjennom forebyggende arbeid mot rus og psykiske problemer²⁰.

ANTALL

I rådmannens forslag til handlingsprogram for 1998 finner vi to relevante resultatmål eller tiltak. Året etter finner vi fire og så synker det jevnt frem til 2003 da rådmannen angir ett konkret tiltak på området. Siden har det ikke vært angitt konkrete resultatmål. Som nevnt endrer forslagene til handlingsprogram utforming og innhold fra 2002. Det er bl.a. fra 2002 i svært liten grad angitt konkrete tiltak eller resultatmål knyttet til de enkelte områder eller tjenestesteder. Rusforebygging konkret er i disse årene lite omtalt.

I de vedtatte handlingsprogrammene står kommunestyrets ulike vedtak knyttet til forslaget fra rådmannen. Revisjonen finner her 4 aktuelle vedtak både for 1998 og 1999. Vi finner så ett i 2001 og siden har vi ikke funnet vedtak som omhandler rusforebygging blant ungdom før i årets handlingsprogram der det står at kommunen må tydelig signalisere en restriktiv narkotikapolitisk holdning²¹. Det var altså et relativt sterkt fokus i kommunestyret på rusforebygging blant ungdom de første årene etter at kommuneplanen ble vedtatt og mindre siden. Forslagene til handlingsprogram fra rådmannen kan synes å gjenspeile dette, ved å angi færre konkrete tiltak i de følgende forslagene til handlingsprogram.

I siste forslaget til handlingsprogram er rus sterkere fokusert. Rådmannen omtaler dette i innledningen som hovedutfordringen for kommunen. Rådmannen foreslår bl.a. at ungdommens oppvekstvilkår skal være et tema som følges opp særskilt i rulleringen av kommuneplanens samfunnsdel²². I vedtatt handlingsprogram har også kommunestyret gjort et vedtak om narkotikapolitikken. I det siste handlingsprogrammet er fokuset altså økt igjen både i forslaget og i vedtatt handlingsprogram.

2.2.3 Resultatavtalene

I 2002 ble det innført resultatledelse i Bærum kommune. Ledelsesfilosofien fokuserer på resultater og måling av resultatene. Resultatkravene tar utgangspunkt i målekartene med 5 strategiske fokusområder: Brukere, Medarbeidere, Læring og fornyelse, Økonomi og Samfunn. Alle ledere inngår resultatavtale med overordnet leder. Rådmannen inngår resultatavtale med de folkevalgte, kommunalsjefene med rådmannen osv. Rådmannen foreslår mål å ta inn i sin resultatavtale²³. Avtalene skal spesifisere resultatkrav og hvordan resultatene skal måles. Avtalene følger felles mal og inngår sammen med andre styringsdokumenter i kommunens generelle styringssystem.

Resultatavtalene med rådmannen og rådmannens ledergruppe for 2006 ligger på intranett. Det er derimot ikke mulig å søke opp resultatavtalene for tidligere år. De aktuelle tjenestestedene har oversendt tilgjengelige avtaler, men revisjonen har ikke klart å få en fullstendig oversikt for alle resultatavtalene tilbake til 2002. Dokumentsenteret har opplyst at avtalene ikke er arkivert.

Ved gjennomgangen av de tilgjengelige resultatavtalene for kommunalsjefene for årene 2002 til 2005, har revisjonen ikke funnet resultatmål som knytter seg til rusforebyggende arbeid. Resultatavtalen til en av kommunalsjefene for 2006 inneholder imidlertid følgende aktuelle

²⁰ Side 65.

²¹ Handlingsprogram 2006-2009, vedtatt av kommunestyret, side 5.

²² Side 65.

²³ Bla. Handlingsprogram 2003-2006 Fase 2 side 7.

resultatkrav: *Jeg skal bidra til at utfordringer knyttet til ungdommens oppvekstvilkår - spes. mht forebyggende arbeid i forhold til rus, tobakk og psykiske lidelser blir et felles ansvar på tvers av programområder.*

Revisjonens gjennomgang av de tilgjengelige resultatavtalene viser ingen eksempler på resultatmål innenfor rusforebygging i de første årene. Først i 2005 har Utekontakten mål om å: *ha kunnskap regionalt- og om miljøer som kan skape og opprettholde rusproblemer blant unge i Bærum. Skal medvirke til å iverksette tiltak i samarbeid med andre instanser for å hindre videre problemutvikling.* For 2006 er det tatt inn resultatmål om rusforebygging for flere av tjenestestedene. Et eksempel er Utekontakten som har følgende mål: *Utvikle samarbeidet rundt prioritert rusmiljø, og Bidra til samordning av kommunalt og statlig sektors tjenestetilbud overfor prioritert rusmiljø.*

Et annet eksempel er Ungdomstjenesten som skal sørge for: *Rusforebyggende informasjonskampanje rettet mot foreldre, oppfølging av enkeltpersoner/grupper med rusproblematikk og/eller psykiske lidelser i samarbeidstiltak, oppfølging av innvandrergrupper Rykkinn og knytte kontakt med innvandrerforeldre.*

2.3 Revisjonens vurdering

I begynnelsen av Kommuneplanperioden, fra 1998 til 2001, inneholdt handlingsprogrammene overordnede mål og konkrete resultatmål på de ulike tjenestene, som etter revisjonens vurdering var relativt lett å finne. Flere av resultatmålene var imidlertid lite konkrete og dermed vanskelige å følge opp eller vurdere resultatene av. Fra 2002 ble det innført resultatstyring, og handlingsprogrammene fokuserte i større grad på hovedlinjer og overordnede mål enn på konkrete resultatmål. Etter revisjonens vurdering kommer det etter dette ikke klart frem hva de enkelte sektorer gjør for å løse sine utfordringer på områder som for eksempel rusforebygging. Styringssystemet med resultatledelse tilsier at resultatavtalene skal spesifisere resultatkrav. Resultatavtalene synes etter revisjonens vurdering i stor grad å fokusere på overordnede mål slik at de konkrete resultatmålene ikke fremgår av disse heller. Det blir da etter revisjonens vurdering vanskelig å finne konkrete resultatmål knyttet til målene i Kommuneplanen fra 2002 og til i dag.

Resultatavtalene for 2006 har i større grad fått inn konkrete resultatkrav om rusforebygging.

I datainnsamlingen revisjonen har gjennomført, fremheves bl.a. langsiktighet, kontinuitet og samordnet innsats som sentrale faktorer i virksom rusforebygging^{24 25}. Kommunens plandokumenter viser etter revisjonens syn et ønske om langsiktig tenkning og samordnet innsats. Fokuset på oppvekstvilkår og aktivisering av ungdom går igjen som et tema gjennom det meste av kommuneplanperioden.

I datagrunnlaget påpekes videre at mange av de mål som settes for forebyggende arbeid ofte er diffust formulert, og i mange tilfeller mangler faglige begrunnelser for at aktiviteter eller strategier er egnede virkemidler for å nå mål²⁶. Mange av de aktiviteter kommunen har innen forebyggende arbeid har pågått i mange år. Revisjonen har ikke sett begrunnelser eller evalueringer som sier noe om virkemidlene er egnede for rusforebygging.

²⁴ Virker, virker ikke, virker, s. 21. Østnorsk kompetansesenter for rusrelaterte spørsmål, 2002

²⁵ Planlegging og evaluering av forebyggende arbeid – en veileder s 11; IS 1145, Sosial- og helsedirektoratet

²⁶ Planlegging og evaluering av forebyggende arbeid – en veileder s 11; IS 1145, Sosial- og helsedirektoratet

Ett av tiltakene som er nevnt i handlingsprogrammet er å videreføre Ungdomsplanen fra 1998. Etter hva revisjonen har fått opplyst, er en rullering ikke gjennomført.

Handlingsprogrammene har siden 2002 i liten grad hatt konkrete resultatmål knyttet til de enkelte områder eller tjenestesteder. Resultatavtalene har også vært lite konkrete når det gjelder rusforebygging. Etter revisjonens vurdering blir det da vanskeligere å utforme tjenestene og omsette målene i aktivitet. Slik revisjonen ser det, burde utformingen av styringsdokumentene inneholde klarere formulerte mål og en spesifisering av hvilke tiltak som velges.

3 ER MÅLENE KJENT OG ER AKTIVITETEN I SAMSVAR MED MÅLENE?

3.1 Vurderingskriterium

Revisjonen legger følgende kriterium til grunn for dette avsnittet:

⇒ Målene og strategiene skal videreføres i tjenestestedenes aktivitet

3.2 Funn/fakta

3.2.1 Er målene kjent på tjenestestedene?

Kommunens mål slik de er formulert i kommuneplanen var ikke kjent på noen av tjenestestedene revisjonen har vært i kontakt med. Tjenestestedene opplyser at de ikke bruker kommuneplanen som et styringsdokument i sitt arbeid. Ungdomsplanen ble fremhevet som et mer sentralt dokument, særlig for Ungdomstjenesten. Det ble imidlertid påpekt som en svakhet at planen ikke er rullert siden den ble utformet i 1998.

Kommunens mål slik de er formulert i handlingsprogrammene blir heller ikke brukt som noe sentralt styringsdokument for tjenestestedene når det gjelder rusforebyggende arbeid. Enkelte tjenester har opplevd at tjenestestedet ikke har vært nevnt i handlingsprogrammer for enkelte år, og dokumentet var da følgelig ikke sentralt i utøvelsen av det forebyggende arbeidet.

Under intervjuene ble representantene for tjenestestedene bedt om å definere hva de forstår med rusforebyggende arbeid. Revisjonen merket seg at det ikke foreligger noe felles utgangspunkt for hva rusforebyggende arbeid blant ungdom i Bærum skal innebære. Tjenestestedene hadde hvert sitt ståsted og ingen felles plattform for arbeidet.

3.2.2 Er aktiviteten i samsvar med målene?

Revisjonen har kartlagt den aktiviteten som utføres innenfor rusforebyggende arbeid. Vi redegjør for de tjenestestedene som er mest sentrale når det gjelder rusforebygging blant unge. Rusforebygging er imidlertid også integrert andre steder, for eksempel i skolen, i barnvernet og innenfor helse- og sosialtjenester.

UNGDOMSTJENESTEN

Ungdomstjenesten skal bidra til et godt oppvekstmiljø for unge i Bærum. Under intervjuet fremhevet Ungdomstjenesten at de legger vekt på å være fleksibel og oppdatert i forhold til ungdomskultur. De legger videre vekt på å møte ungdom i fritiden og være engasjert og tilstede der ungdom er. Hovedmålgruppe er ungdom fra 13 til 18 år.

Rusforebyggende arbeid er en del av Ungdomstjenestens virksomhet. Her legger Ungdomstjenesten vekt på holdningsskapende arbeid, gi ungdom aktiviteter, voksen tilstedeværelse, kontinuitet og ha oversikt over ungdomsmiljøene.

Ungdomstjenesten gir fritidstilbud til ungdom i Bærum. Tjenesten driver flere fritidshus med ulike aktiviteter, et motorsenter og et rullebrettanlegg. Nylig åpnet en ny multiaktivitetshall - Arena Bekkestua.

Ungdomstjenesten samarbeider tverrfaglig, med frivillige og med foreldre om ungdom i risikozonen og om ungdom som trenger ekstra oppfølging. For å ha tilbud i områder hvor Ungdomstjenesten selv ikke er operative, er det inngått samarbeid med menigheter, organisasjoner og foreldre. Disse kan motta økonomisk støtte og tilbud om veiledning.

Ungdomstjenesten har samarbeidet med Oslo kommune bl.a. om en felles rusforebyggende kampanje. Det har også vært samarbeid med bydelspolitiet på Majorstua og ungdomsklubben på Røa når ungdom som beveger seg over kommunegrensen med T-bane til Østerås har skapt problemer. Ungdomstjenesten har også etablert et samarbeid med Oslo og kommuner som grenser til Oslo, der målsettingen er å fange opp og være i forkant når det gjelder kriminalitets- og rusforebyggende arbeid. Ungdomstjenesten, Utekontakten, Barnevernsvakten og senere politiet, har etablert et samarbeidsforum hvor Asker er invitert med. Asker og Bærum samarbeider om årlige rusfrie konserter for ungdom.

FRITIDSENTRENE

Ungdomstjenesten driver fritidssentre på Dønski, Helset, Rykkinn, Skui og Østerås. Fritidssentrene er åpne hverdager, og noen er også åpne på lørdager. Fritidssentrene legger vekt på å være tilgjengelig og åpne for barn og ungdom. Forebyggende rusarbeid er en integrert del av virksomheten til fritidssentrene.

De ansatte ved fritidssentrene får god kunnskap om ungdomsmiljøene og om eventuelle negative tendenser i miljøet. I tillegg til den løpende driften av fritidssentrene, jobber de ansatte også forbyggende ved direkte oppsøkende virksomhet mot enkelte ungdommer, dersom det er mistanke om problemer. Videre er enkelte ansatte med i nærmiljøforum sammen med politi, skole, barnevern og Utekontakten.

UTEKONTAKTEN

Utekontakten er en del av sosialtjenesten i kommunen, og er sentral i kommunens rusforebyggende arbeid. Tjenestestedet har ni ansatte og driver oppsøkende virksomhet overfor ungdom, primært i alderen 13-20 år.

Utekontakten hjelper ungdom med å søke egnet arbeid eller skoleplass, finne meningsfylte fritidsaktiviteter, eller forsøke å løse vanskelige boforhold. De bistår også i å søke riktig instans når det er behov for behandling eller innleggelse.

Utekontakten fanger opp ungdom som ikke, eller i utilstrekkelig grad er fanget opp av det øvrige hjelpearbeid. De driver feltarbeid, er ute to kvelder i uken og de jobber med kontaktetablering. Gjennom oppsøkende virksomhet møter de hovedparten av ungdommene som senere får individuell oppfølging. På denne måten skal Utekontakten fange opp problemer før de vokser ungdommene over hodet. Utekontakten har enkeltoppfølging av ca. 200 ungdommer. Andre viktige oppgaver er informasjonsarbeid, foreldreveiledning og foreldregrupper.

Utekontakten samarbeider med natteravnene, Ungdomstjenesten, politiet og barnevernsvakta. I intervjuet med revisjonen ga de uttrykk for at det er en svakhet at det ikke er miljøarbeidere ved alle ungdomsskolene. (dette bør vi begrunne nærmere eller så bør vi stryke anbefalingen om dette)

SKOLEHELSETJENESTEN

På ungdomsskolene er det ansatt en helsesøster i 60 % stilling. Skolehelsetjenesten har et undervisningsopplegg om rus for alle på 8. skoletrinn. For øvrig er det ikke noe samlet

opplegg for rusforebygging på skolene, og mye er opp til den enkelte helsesøster og den enkelte skole. Overfor revisjonen ble det fremhevet at skolehelsetjenesten fokuserer på å heve debutalderen for bruk av alkohol hos ungdom, fordi man ser en sammenheng mellom tidlig alkoholdebut og senere narkotikabruk.

I tillegg til generelt forebyggende arbeid, følger skolehelsetjenesten opp enkeltelever med ulike problemer. Det jobbes også i tverrfaglige utvalg, der representanter for skole, helsetjeneste, barnevern osv. kan møtes og diskutere enkeltelever.

I intervjuet ble det opplyst at man ser økende problemer blant elever i siste trinn på barneskolen, og at det er utfordringer når det gjelder å få til en god overgang mellom barnskole og ungdomsskole. Det ble også nevnt at det synes som om rusmiddelbruk øker sterkt når ungdom begynner på videregående skole. Det er store geografiske forskjeller og ulike behov ved skolene. Det ble nevnt som en svakhet at ressursene i skolehelsetjenesten fordeles etter antall elever og ikke etter behov.

HELSESTASJON FOR UNGDOM

Rusforebygging er en del av tjenesten til Helsestasjon for ungdom. Som et ledd i å forebygge utvikling av rus og kriminalitet, har Helsestasjon for ungdom i Sandvika i samarbeid med politiet etablert prosjektet "Ungdomskontrakt". Ungdom som er tatt for narkotikabruk for første gang skal følge et opplegg med urinprøvetaking og samtale med helsesøster i løpet av ett år. Ti ungdommer er med i prosjektet, og ordningen er frivillig.

FORELDREVEILEDNING TIL FORELDRE MED UNGDOM 13-23 ÅR

Utekontakten og Helsekontoret for barn og unge har et samarbeidsprosjekt med foreldreveiledning for å støtte foreldre med ungdom som er i en vanskelig situasjon og som ikke selv er motivert for hjelp. Etter oppstarten er det gjennomført ca. 75 samtaler med ungdomsforeldre. Eksempler på temaer som har vært tatt opp er kommunikasjonsproblemer, begynnende rusproblemer, problemer på skolen og samarbeid etter en skilsmisse.

POLITIETS UNGDOMSTEAM

Politiets ungdomsteam er ikke et kommunalt tjenestested, men omtales fordi de er aktive i det rusforebyggende arbeidet i Bærum. Politiets ungdomsteam har fire ansatte på Bekkestua og fire på Gjettum.

Politiet samarbeider nært med Utekontakten, Ungdomstjenesten, Barnevernet og forskjellige skoler. De har bred kontaktflate og god kunnskap om ungdomsmiljøene i Bærum. Politiet jobber variert. De er bl.a. med i undervisningsopplegg på skoler, holder foredrag på foreldremøter og driver oppsøkende virksomhet ved å være tilstede der ungdom samler seg.

Overfor revisjonen sier de at de mener det gjøres mye godt rusforebyggende arbeid i Bærum. Etter politiets oppfatning bygger imidlertid arbeidet i stor grad på dyktige og engasjerte personer, men mangler formell forankring.

Politiet ser tendenser til økende rusproblematikk allerede i øverst trinn på barneskolen. Videre har de flere ganger opplevd at skolen sitter med kunnskap om forhold politiet burde vært varslet om. Politiet etterlyser rutiner for overføring av kunnskap om problematferd blant elever fra barneskole til ungdomsskole, og fra skoler til politiet. Politiet fremhever også betydningen av miljøarbeidere ved ungdomsskolene, og ser det som en svakhet at det ved de fleste ungdomsskoler mangler en slik stilling.

TVERRFAGLIG SAMARBEID

I Bærum er det ulike tverrfaglige samarbeidsordninger med fokus på oppvekstmiljø for barn og unge. Forebyggende arbeid, herunder rusforebygging, er ett av områdene det er fokus på i samarbeidet.

Samarbeidet er organisert i områdeteam og i beredskapsteam/nærmiljøteam. Tidligere eksisterte flere områdeteam, men erfaringen viser at beredskapsteamene fungerer best i praksis, ettersom de er mindre og mer ”effektive”. Beredskapsteamene møtes ca. en gang pr. måned. Sammensetningen varierer noe fra område til område, men består stort sett av representanter fra Utekontakt, politi, Ungdomstjenesten, skole og barnvern. I møtene drøftes miljøer, gjenger og enkeltpersoner.

I intervjuene fikk revisjonen inntrykk av at enkelte beredskapsteam og det generelle samarbeidet mellom tjenestestedene fungerer godt. Flere fremhever hvor viktig det er å komme i kontakt med personer eller miljøer som opplever problemer så tidlig som mulig. Tverrfaglig samarbeid kan fange opp problemer tidlig og kan kanalisere problemene riktig. Det opplyses imidlertid fra flere at etableringen og strukturen på det tverrfaglige samarbeidet er noe tilfeldig og at den geografiske dekningen har hull. Det er nylig foretatt en kartlegging av de eksisterende tverrfaglige team²⁷. Kartleggingen bekrefter at det ikke er noe ensartet bilde av hvilke samarbeidsstrukturer med fokus på oppvekstmiljøer som finnes i Bærum.

FRIVILLIGE

I Bærum er det fokus på samarbeid med frivillige organisasjoner. Hvert år gis det tilskudd til Barne- og ungdomsorganisasjoner og frivillige tiltak for barn og unge. I 2006 er budsjettet 1.5 millioner kroner, som Ungdomstjenesten fordeler. I tillegg kan ungdom søke ”gjør det selv” tilskudd på inntil 5000 kroner. For å få midler må organisasjonene være registrert i kommunen og opptatt som medlem i Fellesrådet for Barne- og ungdomsorganisasjoner. Det stilles vilkår bl.a. om en viss kontinuitet, åpent medlemskap og at virksomheten stimulerer til egenaktivitet. Få av organisasjonene som mottar støtte jobber spesielt mot rusforebygging, men flere har det som en av flere målsettinger.

Ungdomstjenesten har også ulike former for samarbeid med frivillige. Ungdom mot Narkotika har rusforebygging som primærmål, og Ungdomstjenesten har hatt flere typer samarbeid med dem, bl.a. om arrangementer. Et annet eksempel er Ungdomstjenestens samarbeid med KFUK/KFUM om drift av sommerklubb på Kalvøya.

Skolehelsetjenesten opplyser at det på enkelte steder eller i enkelte prosjekter samarbeides med frivillige eller med næringsdrivende. For eksempel er det ved en skole inngått undervisningssamarbeid med Blåkors, og det samarbeides med et treningssenter med sikte på å nå ungdom med behov for fysisk aktivitet.

3.3 Revisjonens vurdering

Revisjonen merker seg at ingen av tjenestestedene vi har vært i kontakt med var kjent med kommunens mål, slik de er formulert i kommuneplanen og at handlingsprogrammene ikke oppleves som sentrale styringsdokumenter. Tjenestestedene hadde heller ikke noe felles utgangspunkt for det rusforebyggende arbeidet. Revisjonen ser det som en svakhet at kommuneplanen og handlingsprogrammene ikke benyttes som styringsdokumenter innenfor rusforebyggende arbeid.

²⁷ Notat om kartlegging av områdeteamene 6-16. 1. juni 2006, Avdeling tjenesteutvikling

Revisjonens gjennomgang viser likevel at arbeidet har gått sin gang uavhengig av styringsdokumentene. Det utføres mye og variert arbeid knyttet til rusforebygging blant ungdom. Revisjonen har fått inntrykk av at det er kontinuitet, engasjement og god kjennskap til kommunens utfordringer. Slik vi ser det, treffer tjenestene bredt og tilbudet er variert.

Revisjonen finner det imidlertid uheldig at det ikke synes å foreligge noe felles utgangspunkt for hva rusforebyggende arbeid blant ungdom innebærer. Tjenestene ligger spredt under ulike sektorer og virker noe fragmentert. En slik organisering tilsier etter revisjonens syn at det er viktig med en felles plattform og felles forståelse av hva slags arbeid som bør utføres. En felles faglig plattform ble vedtatt som et tiltak i Ungdomsplanen fra 1998, men er etter hva revisjonen forstår ikke gjennomført. Etter alkoholloven § 1-7 d) skal kommuner utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Bærum har en slik plan²⁸, men den fastsetter kun rammene for behandling av søknader om salg og skjenkebevillinger for alkohol. I Sosial- og helsedirektoratets veiledning for utforming av planen²⁹, fremheves viktigheten av å se alkohol og narkotika i sammenheng. Det anbefales å behandle bevillingsordninger, forebyggende arbeid og rehabilitering i en helhetlig plan. Revisjonen mener at en slik felles rusmiddelpolitisk plan vil gi en bedre plattform for Bærum.

Revisjonen mener at mye av det eksisterende tverrfaglige samarbeidet fungerer bra mellom relevante aktører som politi, Utekontakt, Ungdomstjeneste, barnevern og skoler. Datainnsamlingen viser imidlertid at etableringen av samarbeid er noe tilfeldig og at det på enkelte steder i kommunen ikke er etablert noe samarbeid. Enkelte skoler deltar ikke i det tverrfaglige samarbeidet. Slik revisjonen ser det kan det virke som om samarbeidet i for stor grad beror på tilfeldigheter og personlig engasjement og i for liten grad er formalisert og forankret. En bedre forankring kan etter revisjonens syn sikre kontinuitet og kvalitet fremover. Det tverrfaglige samarbeidet kan for eksempel forankres i en felles rusmiddelpolitisk handlingsplan.

Under intervjuene har flere uttalt bekymring for økende problemer med rus i siste trinn på barneskolen. Det pekes på utfordringer ved overgangen fra barneskole til ungdomsskole ved at kunnskap om rusmiddelproblemer ikke blir formidlet godt nok ved overgangen. Det er også nevnt som en utfordring at bruken av rusmidler øker kraftig når ungdom starter på videregående skole. Slik revisjonen ser det, er det en svakhet at skolehelsetjenesten ikke synes å ha et samlet opplegg for rusforebygging i skolen. Etter hva revisjonen har fått opplyst, foreligger det heller ikke gode nok rutiner for overføring av kunnskap om rusproblemer fra barneskole til ungdomsskole.

Flere har overfor revisjonen påpekt behovet for miljøarbeiderstillinger ved alle ungdomsskolene. Revisjonen har fått opplyst at det i dag er kun to ungdomsskoler som har miljøarbeider. Revisjonen ser klare fordeler ved å utvide antallet miljøarbeidere ved ungdomsskolene. Med en miljøarbeider får ungdommen en voksen å forholde seg til, som har kjennskap til nærmiljøet og som kan se negativ utvikling. Miljøarbeidere kan bidra til tidlig intervensjon der det oppstår problemer og kan være en nøkkelperson i nærmiljøgrupper. Revisjonen ser imidlertid at flere miljøarbeiderstillinger medfører betydelige kostnader. Temaet er tatt opp både i Ungdomsplanen fra 1998 og i prosjektrapporten³⁰ om barn og unges oppvekstvilkår som nylig er utarbeidet i forbindelse med rulleringen av kommuneplanen.

²⁸ Bevillingspolitisk handlingsplan 2004-2008, vedtatt i Kommunestyret 16. juni 2004

²⁹ Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan IS 1362 Sosial og helsedirektoratet

³⁰ Barn og unges oppvekstvilkår i Bærum kommune, prosjektrapport, april 2006

4 MÅLES RESULTATENE OG EFFEKTEN AV DET FOREBYGGENDE ARBEIDET?

4.1 Vurderingskriterium

Revisjonen legger følgende vurderingskriterium til grunn for denne vurderingen:

⇒ Resultatene og effekten bør måles og rapporteres.

4.2 Funn/fakta

Bakgrunnen for å stille opp mål innenfor rusforebyggende arbeid blant ungdom er å redusere, eller i alle fall stabilisere rusbruken. Det er derfor interessant å se om arbeidet gir resultater.

Den forskningslitteratur revisjonen har gjennomgått om forebyggende arbeid, konkluderer i all hovedsak med at virkning av forebyggende arbeid ikke enkelt lar seg dokumentere. Forskningen viser at forebyggende virkning kan dokumenteres for konkrete tiltak rettet mot en klart definert målgruppe³¹. Forskningslitteratur peker videre på at mange av de mål som settes for forebyggende arbeid ikke er egentlige mål, men beskrivelser av aktiviteter. Mål er også ofte formulert diffust og pompøst. I mange tilfeller mangler også faglige begrunnelser for at aktiviteter eller strategier er egnede virkemidler for å nå mål.³²

4.2.1 Årsmeldinger/ årsrapporter

Revisjonen har gått gjennom samtlige årsmeldinger/ årsrapporter fra 1998. I vedlegg I til rapporten er det listet opp en oversikt over de enkelte rapporteringene. I perioden 1998 – til 2001 er det rapportert på de ulike resultatmålene systematisk, både de som ble vedtatt under behandlingen i kommunestyret og de som var satt opp i rådmannens forslag til handlingsprogram. Kvaliteten på rapporteringene er varierende. Revisjonens gjennomgang av årsmeldinger/ årsrapporter fra 1998 og frem til i dag viser at rapporteringene generelt ofte er lange, uklare og upresise for tjenesteområdene innenfor rusforebyggende arbeid.

I 2001 gjennomførte revisjonen et forvaltningsrevisjonsprosjekt for bl.a. å se om tilbudet i fritidssentrene var i samsvar med målsettingene. Revisjonen konkluderte med at Ungdomstjenesten ga upresise og delvis misvisende resultatvurderinger i årsmeldingen. Dette gjelder også der det var uttalt klare mål som: *Kommunen gjennomfører rusfrie arrangementer for ungdom nyttårsaften, natt til 1. mai og 17. mai og St. Hansaften.* Resultatrapporteringen i årsmeldingen lød: *Ungdomstjenesten har gjennomført arrangementer alle disse dagene. De planlegges og gjennomføres i samarbeid med ungdommen selv. Eksempler på tiltak under Oppvekstkontoret er: (bla)*

- *Flere av fritidssentrene har utvidet tilbudet med turer, helgearrangementer, nye aktiviteter/ trender og selvstyrte arrangementer/ aktiviteter.*
- *Ungdomstjenesten bidrar med tilskudd til private klubber i regi av foreldre og andre frivillige.*
- *Planer for bygging av nytt rullebrettanlegg på Rud igangsatt, ferdig år 2000.*

³¹ Helland og Øia s 70

³² Planlegging og evaluering av forebyggende arbeid – en veileder s 11; IS 1145, Sosial- og helsedirektoratet

Forvaltningsrevisjonsprosjektet viste at i 1999 og 2000 holdt to sentre åpent to av disse dagene mens det St. Hansaften og nyttårsaften ikke var noen aktivitet noen av årene. I Rådmannens forslag til handlingsprogram 2001-2004 er det et vedlegg som definerer hva som ligger i de ulike målbegrepene som brukes³³. Innholdet i begrepene: Visjon, overordnet mål, program mål, strategi, resultatmål og tiltak settes i system. Det står her at resultatmålene skal være tallfestet og handlingsrettet. Det gis også eksempler.

Rapporteringene for 2001 er langt mer presise. Et eksempel:

Resultatmål: *Ungdomstjenesten skal i løpet av 2001 ha gjennomført/stimulert til minst 10 arrangementer hvor ungdom selv tar initiativ og ansvar.*

Resultatrapporteringen: *Det er holdt ca 40 ulike arrangementer hvor ungdom selv har tatt initiativ og ansvar. Eksempler på dette er antirasistisk kveld på Arken, ulike konserter på Østeråsklubben og hip hop aften på Helset Fritidssenter.*

Fra 2002 og fremover har revisjonen ikke funnet resultatrapportering knyttet til rusforebygging blant ungdom.

4.2.2 Brukerundersøkelser og innbyggerundersøkelser

I forbindelse med kommunens innføring av resultatstyring er det gjennomført flere undersøkelser for å måle resultatene av de kommunale tjenestene.

Det er utarbeidet egne brukerundersøkelser for hver enkelt tjeneste. Samtlige tjenester i Bærum kommune fikk gjennomført brukerundersøkelser i 2003 og 2005. Hensikten med brukerundersøkelser er at resultatene bl.a. skal gi innspill til forbedringer av tjenestene og tilbudet til brukerne. Revisjonen har sett på undersøkelsene for skolehelsetjeneste, Utekontakten og Ungdomstjenesten. Revisjonen finner ikke spørsmål i disse som går direkte på rusforebygging og som kan bidra til å belyse resultat eller effekten av de tjenester som utføres. Resultatene fra undersøkelsene viser imidlertid at brukerne generelt er fornøyd med de aktuelle tjenestestedene.

Det gjennomføres også innbyggerundersøkelser i kommunen. Den siste ble gjennomført i 2005. Revisjonen kan ikke se at undersøkelsen inneholder noen spørsmål som er direkte relatert til rusforebygging. Undersøkelsen viser at de eldre innbyggerne i kommunen er mest tilfreds, mens tilfredshet med oppvekstforholdene for ungdom er langt dårligere. I siste handlingsprogram uttalte rådmannen: *Rådmannen vil utrede mulighetene for å supplere innbyggerundersøkelsen med utvalgte levekårsindikatorer, og vil legge fram egen sak om dette i løpet av 2006*³⁴.

4.2.3 Effekt av tjenestene

I intervjuene er det kommet klart til uttrykk at mye av det rusforebyggende arbeidet som gjøres i kommunen har effekt. Revisjonen har fått beskrevet flere eksempler på slike tiltak. Et eksempel er en jentegruppe som ble etablert ved et fritidssenter etter at noen jenter hadde en uheldig utvikling. Jentegruppen og foreldrene fikk tett oppfølging med lekser, aktiviteter og ansvar for arrangementer og lignende ved fritidssenteret. Det ga tydelige resultater i form av endret atferd, bedre skoleprestasjoner osv.

Revisjonen har også fått forklart at valg av tidspunkter for arrangementer eller aktiviteter kan ha direkte effekt ved at ungdom holder seg unna rus. Konsert på Kalvøya for ungdom

³³ Side 145.

³⁴ Handlingsprogram 2006 -2009- grunnlagsdokument, side 62

arrangeres på en søndag i stedet for en fredag eller lørdag for å redusere sannsynligheten for bruk av rusmidler under arrangementet. Videre arrangeres det fisketur der deltakerne må stå opp grytidlig lørdag morgen. Ungdomstjenesten har hjulpet en gjeng gutter med å leie fotballbane, og treningstiden ble lagt til fredag kveld. Natt til 1. mai ble det arrangert data-arrangement hele natten.

I følge alle de revisjonen har intervjuet, har tjenestestedene og politiet svært god kunnskap om rusituasjonen blant ungdom i Bærum, god oversikt over hvilke ufordringer ulike steder i kommunen har, kjennskap til hvor ungdom ferdes og hvor det skjer en oppblomstring av rus. Arbeidet som gjøres har således konkret effekt i form av kunnskap og oversikt, som igjen kan benyttes i forebyggende tiltak.

Samarbeidet som foregår på tvers av tjenestene i form av beredskapsteam/nærmiljøteam fungerer også forebyggende ved at problemer kan oppdages tidlig, og problemene kan kanaliseres dit de best kan løses.

4.2.4 Statistikk

Når det gjelder omfanget av rusmiddelbruk blant unge, har Norge et godt datagrunnlag for å følge utviklingen nasjonalt³⁵. Statens institutt for rusmiddelforskning foretar årlige undersøkelser om ungdom og rus. Undersøkelsen gir ikke statistikk over rusmiddelbruk i Bærum eller i Vestregionen. Det antas imidlertid at rusmiddelbruk blant ungdom i Oslo vest danner et bilde av forbruket i Bærum. Undersøkelsene viser at narkotikabruk i Oslo vest ligger over landsgjennomsnittet. Det er ingen vesentlige forskjeller i alkoholforbruk mellom unge på landsbasis og unge fra Oslo.

Forbruket av både alkohol og narkotika blant ungdom viste en klar økning fra første halvdel av 1990-tallet og frem til år 2000. Undersøkelsene de senere år viser at alkoholforbruket har stabilisert seg, og det er registrert en nedgang når det gjelder narkotika, både i Oslo og på landsbasis. Undersøkelsene inneholder imidlertid ingen måling av effekten av forebyggende tiltak.

Det ser ikke ut til å ha vært noen økning i tilgjengeligheten av narkotika i de senere år, målt ved spørsmål om de unge er tilbudt stoff. Det er nærmere redegjort for statistikk for omfang av rusmiddelbruk blant ungdom i vedlegg 3 til denne rapporten.

Det eksisterer to undersøkelser³⁶, fra 1996 og 2004, som ga et bilde av rusmiddelbruken blant ungdom i Bærum. I vedlegg 3 til rapporten er hovedtrekkene fra de to lokale undersøkelsene oppsummert. Etter det revisjonen er kjent med, eksisterer det ingen ferske undersøkelser som viser omfang av rusmiddelbruk blant ungdom i Bærum. Det foreligger da følgelig heller ikke statistikk som kan påvise noen utvikling eller effekt av rusforebyggende arbeid i form av en eventuell utflating eller reduksjon av rusbruk.

4.3 Revisjonens vurdering

Ledelsesfilosofien i Bærum kommune fokuserer på resultater og måling av resultatene³⁷.

---

³⁵ www.sirus.no

³⁶ Gutter og jenter i Asker og Bærum, Ungdomsundersøkelsen 1996. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Rapport 5/97 og Rapport fra Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, januar 2004

³⁷ Informasjonen på kommunens intranett.

Som nevnt innledningsvis i rapporten, er begrepet rusforebyggende arbeid vanskelig å definere og vanskelig å isolere fra annet forebyggende arbeid. Arbeidet foregår også på mange måter og overfor flere målgrupper. Effekten av konkrete rusforebyggende tiltak blir da naturlig nok vanskelig å måle. Tjenestestedene kan vise til enkeltteksempler på at tiltak har effekt, men det er ikke samlet inn data som viser om det forebyggende arbeid har medført noen utvikling i form av redusert rusmiddelbruk blant ungdom.

Revisjons gjennomgang viser at brukerundersøkelsene og innbyggerundersøkelsen ikke inneholder direkte spørsmål om rusforebygging. I siste handlingsprogram fremgår at rådmannen vil utrede mulighetene for å supplere innbyggerundersøkelsen med utvalgte levekårsindikatorer, og vil legge frem egen sak om dette i løpet av 2006³⁸.

Dersom rusforebyggende arbeid anses som en vesentlig del av Kommuneplanens mål om at alle barn og unge skal ha trygge og stimulerende oppvekstforhold, mener revisjonen at resultatene av det rusforebyggende arbeidet bør måles. Det kan tas inn spørsmål som kan belyse dette i bruker- eller innbyggerundersøkelsene, eller en kan bruke levekårsindikatorer. Den effekten en ønsker å oppnå er å redusere rusbruken blant ungdom i Bærum. Våre funn viser at det ikke finnes Levekårsindikatorer som spesifikt belyser dette.

Etter revisjonens syn har ikke kommunen klart å måle den rusforebyggende innsatsen som gjøres overfor ungdom i kommunen. Etter revisjonens syn bør brukerundersøkelsene fokusere på dette, årsrapportene kunne ha vært klarere og revisjonen mener det er en svakhet at det ikke er foretatt undersøkelser som kan kartlegge omfanget av rusmiddelproblemer blant ungdom.

---

³⁸ Handlingsprogram 2006 -2009- grunnlagsdokument, side 62

5 REVISJONENS KONKLUSJON OG ANBEFALINGER

5.1 Konklusjon

Revisjonen konkluderer i hovedsak med at det forebyggende rusarbeidet blant ungdom i Bærum langt på vei samsvarer med målsettinger for rusforebyggende arbeid i Kommuneplan 1998 - 2015. Revisjonen har fått inntrykk av at det er kontinuitet, engasjement og god kjennskap til kommunens utfordringer. Slik vi ser det, treffer tjenestene bredt og tilbudet er variert.

Kommuneplanens mål gjenspeiles i kommunens styringsdokumenter de første årene av planperioden. Siden forsvinner de i stor grad ut. Verken handlingsprogrammene eller resultatavtalene inneholder konkrete resultatmål direkte knyttet til det rusforebyggende arbeidet mellom 2002 og frem til 2006. Revisjonen mener dette kan ha svekket administrasjonens mulighet til å følge opp kommunestyrets vedtatte mål og strategier. Arbeidet på området synes likevel å ha gått sin gang uavhengig av styringsdokumentene, men det synes å være lite direkte sammenheng mellom arbeidet og kommuneplanens formuleringer.

Revisjonen mener at styringsdokumentene burde ha inneholdt klarere formulerte mål og spesifisering av de tiltak som velges.

Tjenestestedene har ikke kjennskap til målene i kommuneplanen. Det foreligger heller ikke noe felles utgangspunkt for hva rusforebyggende arbeid innebærer. Det rusforebyggende arbeidet synes derfor å mangle forankring, og revisjonen ser behovet for en felles plattform.

Mye av det eksisterende tverrfaglige samarbeidet fungerer bra mellom relevante aktører som politi, Utekontakt, Ungdomstjeneste, barnevern og skoler. Datainnsamlingen viser imidlertid at etableringen av samarbeid er noe tilfeldig og at det er fraværende enkelte steder i kommunen. Revisjonen mener at samarbeidet bør formaliseres og forankres for å sikre kontinuitet og kvalitet fremover.

Det er bekymring for økende problemer med rus i siste trinn på barneskolen. Det pekes på utfordringer ved overgangen fra barneskole til ungdomsskole ved at kunnskap om rusmiddelproblemer ikke blir formidlet godt nok ved overgangen. Revisjonen ser det som en svakhet at skolehelsetjenesten ikke synes å ha et samlet opplegg for rusforebygging i skolen. Etter hva revisjonen har fått opplyst, foreligger det heller ikke gode nok rutiner for overføring av kunnskap om rusproblemer fra barneskole til ungdomsskole.

Flere har pekt på behov for miljøarbeiderstillinger ved alle ungdomsskolene. Revisjonen ser klare fordeler ved å utvide antallet miljøarbeidere ved ungdomsskolene. Miljøarbeidere kan bl.a. bidra til tidlig intervensjon der det oppstår problemer og kan være en nøkkelperson i nærmiljøgrupper. Temaet er tatt opp både i Ungdomsplanen fra 1998 og i prosjektrapporten³⁹ om barn og unges oppvekstvilkår som nylig er utarbeidet i forbindelse med rulleringen av kommuneplanen. Flere miljøarbeiderstillinger medfører imidlertid betydelige kostnader.

Revisjonen har sett enkeltteksempler på at det rusforebyggende arbeidet har effekt.

Kommunen har imidlertid ikke klart å måle resultater av den rusforebyggende innsatsen som

³⁹ Barn og unges oppvekstvilkår i Bærum kommune, prosjektrapport, april 2006

gjøres overfor ungdom. Revisjonen mener effekten burde måles for å kunne gi sikrere styringsinformasjon.

5.2 Anbefalinger

1. Styringsdokumentene bør inneholde klare formulerte mål og spesifisering av tiltak for tjenestelederne.
2. Det rusforebyggende arbeid bør forankres, for eksempel i en ruspolitisk handlingsplan.
3. Det tverrfaglige samarbeidet bør forankres.
4. Effekten av rusforebyggende arbeid bør måles.

LITTERATUR OG KILDEHENVISNINGER

Eksplisiv økning blant unge, Ole Henmo, Aftenposten 20.02.01

Forvaltningsrevisjonsrapport: *Fritidssentrene - måloppnåelse og effektivitet*. Bærum kommunerevisjon Bærum kommune 2001.

Handlingsplan for ungdomsarbeidet i Bærum Kommune. Ungdomsplanen. Bærum kommune Avdeling for barn og unge 1998.

Kartlegging av rus- og kriminalitetssituasjonen i Bærum kommune, Paal Christian Balchen Koordineringsgruppen for tverretattlig samarbeid, Bærum kommune 2000.

Kommuneplan 1998 – 2015, Kommunestyrets vedtak 19. mai 1999.

Helland, Håvard og Øia, Tormod (2000): *Forebyggende ungdomsarbeid*, Fagbokforlaget.

Helseprofil for barn og ungdom i Akershus:
Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten 2004.

Planlegging og evaluering av forebyggende arbeid – en veiledning, IS 1145: Sosial-og helsedirektoratet

Regjeringens handlingsplan for rusmiddelproblemer 2003-2005.

Regjeringens handlingsplan for rusmiddelproblemer 2006-2008

Ruskatastrofe i Bærum, Per Erik Hagen, Asker og Bærums budstikke 06.11.2000.

Storaksjon mot narkotika, Leif Welhaven, Asker og Bærums budstikke 06.11.2000.

Strandbu, Åse (1996) *Gutter og jenter i Asker og Bærum, Ungdomsundersøkelsen 1996*, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) Rapport 5/97.

Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan, IS-1362: Sosial-og helsedirektoratet

Virker, virker ikke, Virker. Østnorsk kompetansesenter for rusrelaterte spørsmål, 2002

Vurdering av program og tiltak for å redusere problemadferd og utvikle sosial kompetanse. Rapport 2000, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Barne- og familiedepartementet 2000.

www.forebygging.no

www.sirus.no

Rådmannens forslag til handlingsprogram 1999 – 2002, Bærum kommune 1998.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2000 – 2003, Bærum kommune 1999.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2001 – 2004, Bærum kommune 2000.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2002 – 2005, Bærum kommune 2001.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2003 – 2006, Bærum kommune 2002.
Rådmannens forslag til handlingsprogram 2004 – 2007, Bærum kommune 2003.
Rådmannens forslag til handlingsprogram 2005 – 2008, Bærum kommune 2004.
Rådmannens forslag til handlingsprogram 2006 – 2009, Bærum kommune 2005.

Vedtatt handlingsprogram 1999 – 2002, Bærum kommune 1998.
Vedtatt handlingsprogram 2000 – 2003, Bærum kommune 1999.
Vedtatt handlingsprogram 2001 – 2004, Bærum kommune 2000.
Vedtatt handlingsprogram 2002 – 2005, Bærum kommune 2001.
Vedtatt handlingsprogram 2003 – 2006, Bærum kommune 2002.
Vedtatt handlingsprogram 2004 – 2007, Bærum kommune 2003.
Vedtatt handlingsprogram 2005 – 2008, Bærum kommune 2004.
Vedtatt handlingsprogram 2006 – 2009, Bærum kommune 2005.

Årsmelding 1998, Bærum kommune 1999.
Årsmelding 1999, Bærum kommune 2000.
Årsrapport 2000, Bærum kommune 2001.
Årsrapport 2001, Bærum kommune 2002.
Årsrapport 2002, Bærum kommune 2003.
Årsrapport 2003, Bærum kommune 2004.
Årsrapport 2004, Bærum kommune 2005.
Årsrapport 2005, Bærum kommune 2006.

Gjennomgang av saker i sektorutvalgene BIOM, LEVE og BAUN

VEDLEGG 1: MÅLSETTINGER OG RAPPORTERINGER

Nedenfor har vi tatt Handlingsprogrammene i kronologisk rekkefølge og listet opp de ulike målene. Rapporteringen i følgende Årsmelding/ Årsrapport er tatt fortløpende etter hvert resultatmål.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 1998 – 2001:

Programsmål⁴⁰:

- Barn og unge skal sikres trygge og gode oppvekstvilkår slik at de utvikler god helse, psykisk balanse og sosial trygghet.
- Ungdom i Bærum skal ha rusfrie aktivitetstilbud og fritidssentra der de kan realisere sine interesser, bruke sine ressurser og mestre samfunnets utfordringer. Det skal legges til rette for voksenkontakt, omsorg, tid til samvær og ansvar for aktiviteter.

Resultatmål 3⁴¹:

Barn og unge med spesielle behov skal få helhetlig og samordnet hjelp i sitt nærmiljø for å forebygge kriminalitet, vold og rusmisbruk. Dette skal skje gjennom et intensivt og samordnet tjenestetilbud i regi av Avdeling barn og unge.

Årsmelding 1998:

Arbeidet med ny struktur og rutiner for tverrfaglig samarbeid var ferdig våren 1998. Er tatt inn i handlingsplan for ungdomsarbeid som skal behandles i kommunestyret våren 1999⁴².

Resultatmål 2:

Det etableres midlertidig ungdoms- og musikkcafe på Bekkestua bibliotek som rusfritt Alternativ for ungdom. Det arbeides videre med plan om ungdomsklubb på Bekkestua.

Årsmelding 1998:

Brukt kafeteriaen i Bekkestua bibliotek til ungdomskafe. Lokalene viste seg ikke særlig godt egnet til ungdomsklubb. Flyttet 01.01.99 over til kafeteriaen i Nadderudhallen med utvidet åpningstid.

Det arbeides videre med planen for et fast sted for ungdomsklubb på Bekkestua. Det er søkt Eiendomsforvaltningen om å få ungdomslokaler i den restaurerte Nadderudhallen.

Vedtatt handlingsprogram 1998 – 2001

Resultatmål 9:

Bevisst drive holdningsskapende arbeid blant unge.

Årsmelding 1998:

Gjennomført et mangfold av tiltak fra Ungdoms- og fritidstjenesten og Utekontakten. Konfliktrådet har holdt kurs om kriminalitetsforebyggende tiltak i de fleste 7. klassene og innført skolemegling på enda en ungdomsskole.

Resultatmål 16:

Bidra til å få ungdommene aktivt med i en strategi for rusforebyggende tiltak.

Årsmelding 1998:

Ungdommer er aktivt med i arbeidet ved kommunens rusfrie fritidssentra. Ungdommen deltar også ved rusfrie arrangementer natt til 1. mai. Prosjekt KR (kommunerockerne) med to medlemmer fra hver klubb arbeider med rusforebyggende arrangementer.

Resultatmål 17:

---

⁴⁰ s 35

⁴¹ s 39 Barn og unges oppvekstvilkår.

⁴² Resultatmål s 40 Ungdomsarbeid

Kommunestyret ønsker at det brukes midler til å gjennomføre og informere om rusfrie ungdomsarrangementer i helgene.

Årsmelding 1998:

Seks arrangementer i Nadderudhallen, utekonsert på Kalvøya, tre ungdomsarrangementer (K 15) på Musikkflekken og fredagsåpne fritidssentra trekker de yngste i målgruppa bort fra rus. Det er vanskelig å trekke eldre ungdom vekk fra rus i helga. Vil bli arbeidet videre med i forhold til ny ungdomsplan og vedtak i nytt handlingsprogram.

Resultatmål 30:

Kommunestyret ber komiteen for B&E om i forbindelse med behandlingen av ungdomsundersøkelsen å fremme forslag til tiltak for redusere forbruket av alkohol og narkotika.

Årsmelding 1998:

Administrasjonen har laget en egen ungdomsplan som inneholder slike tiltak. Skal behandles i kommunestyret våren 1999.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 1999 – 2002:

Resultatmål 2:

Det etableres et rusfritt ungdomstilbud i kommunen, for eksempel i samarbeid med Bærum Kirkelige fellesråd⁴³.

Årsmelding 1999:

Planarbeid er igangsatt i samarbeid med Bærum Kirkelige Fellesråd. Det er funnet et midlertidig lokale i Bekkestua sentrum og arbeidet vil starte opp i år 2000.

Vedtatt handlingsprogram 1999 – 2002

Resultatmål 20.

For å forebygge uheldig utvikling i ungdomsmiljøene er det særlig i helgene viktig å gi barn og ungdom et tilbud i sitt nærmiljø. Kommunale lokaler må derfor i størst mulig grad stilles til disposisjon for nærmiljøtiltak for barn og unge.

Årsmelding 1999⁴⁴:

Fritidssentre er åpnet i helgene

Ekstra arrangementer har vært igangsatt på lørdager

Rusfrie arrangementer i Nadderudhallen, - samarbeid mellom Ungdomstjenesten og Idrett

Resultatmål 41⁴⁵:

For å begrense rusbruk i helgene, bør rusfrie arrangementer legges til fredag og lørdag kveld. Ungdomsklubbene bør holdes åpne fredag og lørdag kveld.

Årsmelding 1999:

De fleste ungdomsklubbene holder åpent på fredager. I tillegg er mange ekstra arrangementer blitt gjennomført på fredager og lørdager. Resultatet er redusert rusmisbruk. De få som ruser seg får nødvendig hjelp, kontakt med foreldre eller hjemkjøring. (I tillegg arbeides det med den enkeltes holdning til rus for å begrense eget rusmisbruk.)

Revisjonens forvaltningsrevisjonsprosjekt i 2001 konkluderte med at Ungdomstjenesten ikke oppnådd målet om å holde fritidssentrene åpne fredag og lørdag

Resultatmål 42⁴⁶:

---

⁴³ BAUN s 35

⁴⁴ s. 7

⁴⁵ s. II

Kommunen gjennomfører rusfrie arrangementer for ungdom nyttårsaften, natt til 1. mai og 17. mai og St. Hansaften.

Årsmelding 1999:

Ungdomstjenesten har gjennomført arrangementer alle disse dagene. De planlegges og gjennomføres i samarbeid med ungdommen selv.

Eksempler på tiltak under Oppvekstkontoret er: (bla)

- Flere av fritidssentrene har utvidet tilbudet med turer, helgearrangementer, nye aktiviteter/ trender og selvstyrte arrangementer/ aktiviteter.
- Ungdomstjenesten bidrar med tilskudd til private klubber i regi av foreldre og andre frivillige.

Planer for bygging av nytt rullebrettanlegg på Rud igangsatt, ferdig år 2000.

Revisjonens forvaltningsrevisjonsprosjektet i 2001 konkluderte med at Ungdomstjenesten har ikke oppnådd målet om å gjennomføre rusfrie arrangementer for ungdom nyttårsaften, natt til 1. mai og 17. mai og St. Hansaften.

Resultatmål 48:

Kommunestyrets vedtak punkt 1-5 i ungdomsundersøkelsen bør inn under resultatmål:

- Styrke de mange positive sidene med ungdom i Bærum kommune.
- Øke bevisstheten på foreldre og nærmiljøes ansvar for ungdoms oppvekstvilkår.
- Begrense bruken av alkohol og narkotika.
- Redusere kriminalitet, hærverk og bruk av vold.

Årsmelding 1999:

Eksempler på tiltak under Oppvekstkontoret er:

- Flere av fritidssentrene har utvidet tilbudet med turer, helgearrangementer, nye aktiviteter/ trender og selvstyrte arrangementer/ aktiviteter.
- Foredrag på foreldremøter og foreldreveiledning
- "Alternativ til vold" som er utekontakts behandlingstilbud til unge voldsutøvere. Tilbudet vært gitt til unge voldsutøvere. Tilbudet vært gitt til 51 unge siden oppstart i september 98.
- Utekontakten fulgte opp 184 ungdommer med videre hjelp.
- Innvandrereforeldre har fått veiledning, kurs, etc.
- Ungdomstjenesten bidrar med tilskudd til private klubber i regi av foreldre og andre frivillige.
- Planer for bygging av nytt rullebrettanlegg på Rud igangsatt, ferdig år 2000.
- Konfliktrådet avholder kurs i holdningsarbeid som kriminalitetsforebyggende tiltak for de fleste 7. klassene i skolen.
- Fire skoler har innført skolemegling på sin skole. I enkelte tilfeller har konfliktrådet, i samarbeid med foreldre og skole, gått direkte inn i klasser for å hjelpe til å synliggjøre og løse konflikter mellom elever og mellom elever og lærere.

Felles holdningskampanje mot hasj i samarbeid med Rusmiddeletaten i Oslo.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2000 – 2003:

BAUN Programmal⁴⁷:

- Ungdom i Bærum skal ha rusfrie aktivitetstilbud og fritidssentra der de kan realisere sine interesser, styrke sine ressurser og potensiale for vekst og utvikling.

---

⁴⁶ s II

⁴⁷ s 31

- Det skal legges til rette for et inkluderende miljø med voksenkontakt, omsorg, tid til samvær og ansvar for aktiviteter.

Resultatmål 26.

Barn og ungdom med behov for hjelp i sitt nærmiljø skal få et forebyggende tilbud av Ungdomstjenesten i et tverrfaglig samarbeid med andre.

Årsmelding 2000:

Gjennom kommunestyrets tildeling av kr 3 mill til ungdomsplanene, skal barn og ungdom med behov for hjelp få samordnet innsats i tre prioriterte nærmiljøer: Gjetsum, Bærums Verk og Østerås. Gjennom bruk av miljøarbeidere og økt innsats av helsesøster ved ungdomsskolene samt miljøarbeidere ved fritidsklubbene i disse tre områdene vil det gis et forebyggende tilbud med tverrfaglig samarbeid. Tiltaket ble planlagt i år 2000 og startes opp fra februar 2001.

Resultatmål 27.

Ungdom skal gis mulighet til utvikling og drift av egen aktiviteter og tiltak, med veiledning og støtte fra voksne. Det skal legges til rette for et mangfold av tilbud, slik at flest mulig ungdom nås i det forebyggende arbeidet.

Årsmelding 2000:

Ungdomstjenesten har gitt ungdom mulighet til utvikling og drift av egne aktiviteter og tiltak, på eget initiativ og i samarbeid med voksne. Mangfoldet av tilbud fra rullebrettanlegg til motorsenter via kafekonsepser og fritidssentre er økt i år 2000.

Kolsås internasjonale Hus ble flyttet til Sandvika med nytt navn Arken, nattcafe EXIT startet i høst på Bekkestua i samarbeid med Bærum Kirkelig Fellesråd og det er pusset opp og gjort endringer på Rykkinn Fritidshus og Østeråsklubben.

Nøkkeltall viser at besøk ved fritidssentrene er stabile. Det er registrert 100.739 besøk i 2000. Tilsvarende tall for 1999 var 100.907. For å nå flest mulig ungdom skal arbeidet utvikles videre i tråd med ungdomsplanen og det skal foretas en kritisk vurdering av egen virksomhet.

Resultatmål 29.

Utekontakten skal fange opp unge som står i fare for, eller som har utviklet, problemer i forhold til rus, vold og kriminalitet. Formidle disse videre til det øvrige hjelpeapparatet og/eller bidra til at de unge får tverrfaglig hjelp i sitt nærmiljø.

Årsmelding 2000:

Utekontakten har fulgt opp til sammen 161 ungdom, 23 mindre enn i 1999. Dette skyldes at en stilling har vært delvis ledig.

I samarbeid med skoler og PP-tjenesten, formidler Utekontakten flest ungdom til barnevernet og sosialkontoret.

Oppfølging av den enkelte ungdom tar i gjennomsnitt 15 mndr. Fra kontakt etableres til det øvrige hjelpeapparatet overtar eller den unge klarer seg selv. Gruppen ungdom med stort bistandsbehov er da redusert med 40%.

Utekontakten har videre initiert og gjennomført tiltak for å fange opp ungdom i deres nærmiljø:

- Prosjekt sommerjobb på Rykkinn og Bærums Verk. Gjennom dette prosjektet bidrar Utekontakten til at ungdom får sommerjobb.
- Samarbeid med barnevernet om foreldregruppe for ungdom som tagger og avholdt 5 foreldresamlinger. Her er det registrert sterk reduksjon av uønsket aktivitet.

Vedtatt handlingsprogram 2000 – 2003

Revisjonen har ikke funnet noe om rusforebygging blant ungdom.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2001 – 2004

Programmål:

Begrense bruken av alkohol og narkotika.

Resultatmål 31:

Barn og ungdom med behov for hjelp i sitt nærmiljø skal få et forebyggende tilbud av Ungdomstjenesten i et tverrfaglig samarbeid med andre.

Årsmelding 2001:

Det er utarbeidet en modell for det tverrfaglige samarbeidet for ungdom som settes i verk i februar 2002. Ungdomstjenesten og Utekontakten organiserer en rekke enkelt og gruppetiltak i samarbeid med skole, barnevern, politi, foreldre og andre aktører.

Resultatmål 32:

Ungdomstjenesten skal i løpet av 2001 ha utvidet åpningstiden for ungdom med 25%.

Årsmelding 2001:

Tilførselen av miljøarbeiderstillinger, omdisponering av midler fra Gullhaug aktivitetshus til Skai Kafe og åpning av Rud Rampeland har gitt en økning på åpningstiden for ungdom med ca 30%.

Resultatmål 34:

Driften av et rusfritt ungdomstilbud på Bekkestua videreføres.

Årsmelding 2001:

Driften av EXIT i samarbeid med Bærum kirkelig fellesråd er videreført og fortsetter ut prosjektperioden, til våren 2003.

Vedtatt handlingsprogram 2001 – 2004

15 Driften av rusfritt ungdomstilbud på Bekkestua må videreføres og gjøres tilgjengelig også for funksjonshemmede. Sandvika trenger også et rusfritt ungdomstilbud. Kommunen bør vurdere samarbeid med frivillige organisasjoner.

Årsmelding 2001:

Driften av EXIT i samarbeid med Bærum kirkelig fellesråd er videreført og fortsetter ut prosjektperioden, til våren 2003.

Rådmannens forslag til handlingsprogram fra 2002 – 2005

Angir ingen konkrete tiltak for rusforebygging blant ungdom. Angir generelle strategier under ungdomstiltak. Under endringer rådmannen anbefaler står bl.a.⁴⁸ to etableringer knyttet til fritidssentrene, men ingenting som direkte knytter seg til rusforebygging.:

Under konsekvenser angis at økningen i antall unge vil medføre store utfordringer i det forebyggende ungdomsarbeidet. *Uten nye investeringer i slike tiltak som angitt overfor, er rådmannen sterkt bekymret for at utgiftene til reparasjon i form av barnevern og sosialhjelp vil bli store.*

Rådmannens forslag til handlingsprogram fra 2003 – 2006

Prioritering av forebyggende tiltak fremfor reparasjonstiltak⁴⁹.

⁴⁸ Side 22

⁴⁹ Under Tiltak, konsekvenser og virkninger s 49 og i Fase 1 s 39.

Flere møteplasser og arenaer for aktiviteter for både uorganisert og organisert ungdom er gode forebyggende tiltak⁵⁰.

Resultatmål:

Utekontakten skal hvert år i perioden øke kontakten med unge i risikozonen med 4%.

Rådmannens forslag til handlingsprogram fra 2004 – 2007

Revisjonen kan ikke finne noe som omhandler rusforebygging blant ungdom.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2005 – 2008

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2005 – 2008

Forebyggende arbeid er behandlet som et kapittel under Satsingsområder og tiltakt: *Gode oppvekstvilkår vil kreve tiltak/ virkemidler for å forebygge rusmiddelmisbruk, forebygge psykiske problemer og stimulere til fysisk aktivitet⁵¹.*

Det sies at Helseprofilen for barn og ungdom i Akershus har vist at Bærum må fokusere mer på å redusere tobakk- og rusmisbruk blant unge. Det sies også at innbyggerundersøkelsen vil gi opplysninger om hvordan kommunen eventuelt kan styrke det trivselskapende arbeid gjennom alternativ bruk av tilgjengelige ressurser og virkemidler.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2006 – 2009

I innledningen: *Resultatene fra innbyggerundersøkelsen viser at innbyggerne er godt fornøyd med Bærum som bostedskommune. For kommunen er hovedutfordringen å legge til rette for trygge oppvekstvilkår for ungdom, særlig gjennom forebyggende arbeid mot rus og psykiske problemer.*

Under Kommnehelse: *Rådmannen vil videreutvikle samarbeidet mellom kommunen og frivillige organisasjoner og enkeltpersoner innenfor det forebyggende helsearbeidet⁵². Og: Innenfor programområde Kommnehelse vil utvikling av strategier for forebyggende arbeid i forhold til tobakk, rus og psykiske lidelser stå sentralt.*

Under kapitlet Levekår står det: *Helsetjenester for unge, særlig forebyggende arbeid for å hindre at ungdom ender opp med rusproblemer eller psykiske plager, er viktig for unge innbyggers levekår⁵³.*

Under kapitlet om innbyggerundersøkelsen står det⁵⁴: *Rådmannen vil foreslå at ungdommens oppvekstvilkår skal være et tema som følges opp særskilt i rulleringen av kommuneplanens samfunnsdel.*

Det er en rekke trekk ved samfunnsutviklingen som påvirker levekårene i ugunstig retning. Nasjonalt sett er de største utfordringene å forebygge livsstilssykdommer, rusmiddelmisbruk og sosial ulikhet.

---

⁵⁰ S 54.

⁵¹ Side 133.

⁵² Side 36

⁵³ Side 62

⁵⁴ Side 65

For kommunen er det viktig å opprettholde og videreutvikle forhold som påvirker barn og unges trivsel og helse og opprettholder engasjement i lokalmiljøene, herunder spesifikke tiltak for å forebygge rusmiddelmissbruk og psykiske problemer. Side 65

Det står også: *Forebyggende innsats, med tidlig støtte og riktig tiltak som iverksettes, vil føre til samfunnsøkonomiske besparelser på lengre sikt. I tillegg vil det medføre økt livskvalitet for de berørte individer.*

Vedtatt handlingsprogram 2002 – 2005 til 2005 – 2008.

Revisjonen har ikke funnet vedtak som omhandler rusforebygging blant ungdom i disse fire handlingsprogrammene.

Årsrapportene (tidligere årsmelding) fra 2002 til 2005

Revisjonen har ikke funnet resultatrapportering knyttet til rusforebygging blant ungdom. i disse tre årsrapportene.

Vedtatt handlingsprogram 2006 – 2009.

Her fremgår: *Narkotikaforebyggende arbeid. Bærum kommune i samarbeid med European Cities Against Drugs og næringslivet, må tydelig signalisere en restriktiv narkotikapolitisk holdning⁵⁵.*

---

⁵⁵ Handlingsprogram 2006 -2009, Kommunestyrets vedtak side 5.

VEDLEGG 2: RELEVANTE LOVBESTEMMELSER

Sosialtjenesteloven

§ 3-1. *Generell forebyggende virksomhet.*

Sosialtjenesten skal gjøre seg kjent med levekårene i kommunen, vie spesiell oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer.

Sosialtjenesten skal søke å legge forholdene til rette for å utvikle og styrke sosialt fellesskap og solidaritet i nærmiljøet.

Gjennom informasjon og oppsøkende virksomhet skal sosialtjenesten arbeide for å forebygge og motvirke misbruk av alkohol og andre rusmidler, og spre kunnskap om skadevirkninger ved slik bruk.

Sosialtjenesten skal arbeide for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre som har behov for det.

§ 3-2. *Samarbeid med andre deler av forvaltningen.*

Sosialtjenesten skal medvirke til at sosiale hensyn blir ivaretatt av andre offentlige organer som har betydning for sosialtjenestens arbeid. Sosialtjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse de oppgaver som den er pålagt etter denne loven. Som ledd i disse oppgavene skal sosialtjenesten gi uttalelser og råd og delta i den kommunale og fylkeskommunale planleggingsvirksomhet og i de samarbeidsorganer som blir opprettet.

Blir det påvist mangler ved de tjenester som andre deler av forvaltningen skal yte til personer med et særlig hjelpebehov, skal sosialtjenesten om nødvendig ta opp saken med rette vedkommende. Er det uklarhet eller uenighet om hvor ansvaret ligger, skal sosialtjenesten søke å klargjøre forholdet.

§ 3-3. *Samarbeid med frivillige organisasjoner.*

Sosialtjenesten bør samarbeide med brukergruppernes organisasjoner og med frivillige organisasjoner som arbeider med de samme oppgaver som sosialtjenesten.

Alkoholoven

§ 1-7d. *Kommunal alkoholpolitisk handlingsplan*

Kommunen skal utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Departementet kan gi forskrifter om innholdet av kommunal alkoholpolitisk handlingsplan.

Tilføyd ved lov 16 mai 1997 nr. 28 (i kraft 1 jan 1998).

Barneverntjenesteloven

§ 3-1. *Barneverntjenestens forebyggende virksomhet.*

Kommunen skal følge nøye med i de forhold barn lever under, og har ansvar for å finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og adferdsproblemer.

Barneverntjenesten har spesielt ansvar for å søke avdekket omsorgssvikt, adferds-, sosiale og emosjonelle problemer så tidlig at varige problemer kan unngås, og sette inn tiltak i forhold til dette.

§ 3-2. Samarbeid med andre deler av forvaltningen.

Barneverntjenesten skal medvirke til at barns interesser ivaretas også av andre offentlige organer.

Barneverntjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse oppgaver som den er pålagt etter denne loven. Som ledd i disse oppgavene skal barneverntjenesten gi uttalelser og råd, og delta i den kommunale og fylkeskommunale planleggingsvirksomhet og i de samarbeidsorganer som blir opprettet.

§ 3-3. Samarbeid med frivillige organisasjoner.

Barneverntjenesten bør også samarbeide med frivillige organisasjoner som arbeider med barn og unge.

Kommunehelsetjenesteloven**§ 1-2. (Helsetjenestens formål)**

Kommunen skal ved sin helsetjeneste fremme folkehelse og trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold, og søke å forebygge og behandle sykdom, skade eller lyte. Den skal spre opplysning om og øke interessen for hva den enkelte selv og almenheten kan gjøre for å fremme sin egen trivsel og sunnhet og folkehelsen.

VEDLEGG 3: PRESENTASJON AV STATISTIKK

Nasjonale undersøkelser

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) foretar årlige undersøkelser om ungdom og rus. Norge har et godt datagrunnlag for å følge utviklingen når det gjelder ungdom og bruk av rusmidler. Siden 1968 er det foretatt årlige spørreundersøkelser blant ungdom mellom 15 – 20 år i Oslo for å kartlegge bruken av og utviklingen av rusmiddelbruk. I 1986 ble det gjennomført en tilsvarende undersøkelse som dekket hele landet, og fra og med 1990 er både den landsomfattende undersøkelsen og Oslo-undersøkelsen foretatt hvert år.

Som nevnt ovenfor, omfatter SIRUS' undersøkelse ungdom i Oslo og flere andre steder i landet. Undersøkelsen gir ikke statistikk over rusmiddelbruk i Bærum eller Vestregionen. Det antas imidlertid at rusmiddelbruk blant ungdom i Oslo danner et bilde av forbruket i Bærum.

Alkohol

Forbruket av alkohol blant ungdom viste en klar økning fra første halvdel av 1990-tallet frem til tusenårsskiftet. Dette fremkommer både av de årlige ungdomsundersøkelsene i Norge og av den norske delen av en europeisk skoleundersøkelse blant 15-16 åringer (ESPAD) fra 1995 og 1999.⁵⁶

SIRUS' Ungdomsundersøkelse for 2005⁵⁷ viser at alkoholforbruket blant norsk ungdom var stabilt med omkring tre liter ren alkohol frem til slutten av 1990-tallet, men har så økt til omkring fem liter i de senere år. Ungdomsundersøkelsene de senere år viser at alkoholforbruk blant ungdom kan se ut til å ha stabilisert seg. Dette sammenfaller med resultatet fra den norske delen av ESPAD-undersøkelsen fra 2003, der det ikke fremkom noen økning i alkoholbruk fra 1999 til 2003.

De norske undersøkelsene viser ingen vesentlige forskjeller i alkoholforbruk mellom unge på landsbasis og unge fra Oslo. I løpet av de siste ti årene er alkoholforbruket blant jenter i ferd med å nærme seg guttenes nivå. Den gjennomsnittlige debutalderen når det gjelder alkohol for 15-20 åringer, synes å være stabil. Den har gjennom flere år vært omkring 14,5 år for øl og omkring 15 år for vin og brennevin.

Narkotika

Ungdomsundersøkelsene viser at andelen som oppga at de hadde brukt cannabis noen gang, økte fra første halvdel av 1990-tallet frem til årtusenskiftet, da henholdsvis 17-19 prosent på landsbasis og 27-28 prosent i Oslo oppga at de noen gang hadde brukt cannabis. Deretter kan det spores en viss nedgang.

I undersøkelsen fra 2005⁵⁸ var det 15 prosent i aldersgruppa 15-20 år i landet som helhet som rapporterte at de hadde brukt cannabis noen gang. Den tilsvarende andelen i Oslo var 21 prosent. 7 prosent på landsbasis og 11 prosent i Oslo oppga at de hadde brukt cannabis i løpet av de siste seks måneder.

Som i resten av den vestlige verden, er det cannabis og da først og fremst hasj, som er det narkotiske stoffet flest unge rapporterer å ha brukt. Etter at andelen som rapporterte bruk av

---

⁵⁶ www.sirus.no

⁵⁷ www.sirus.no

⁵⁸ www.sirus.no

så vel cannabis som andre narkotiske stoffer var stabil i første halvdel av 1990-tallet, fant det sted en økning i årene frem til tusenårsskiftet. I de senere år har det imidlertid vært en viss nedgang, og det kan se ut som om andelen unge som oppgir å ha brukt ulike narkotiske stoffer langt på vei igjen har stabilisert seg, om enn på et noe høyere nivå enn i første halvdel av 1990-tallet.

Andelen 15-20 åringer i Norge som oppgir å ha brukt hasj eller marihuana noen gang, har i de siste fem år vært omkring 15 prosent, mens andelen som rapporterer å ha brukt stoffet i løpet av de siste seks måneder, har vært omkring 6 prosent. De tilsvarende andelene omkring tusenårsskiftet var henholdsvis omkring 18 og 9-10 prosent.

I Oslo er andelen som rapporterer å ha brukt cannabis noen gang, i de siste par år vært omkring 22 prosent, mens omkring 12 prosent rapporterer å ha brukt cannabis i løpet av de siste seks måneder. Her var de tilsvarende andelene ved tusenårsskiftet omkring henholdsvis 28 og 16 prosent.

Også når det gjelder andelen som oppgir at de har brukt andre narkotiske stoffer, har det etter en økning på slutten av 1990-tallet, stort sett vært en utflating/nedgang de siste år. Eksempelvis har andelen 15-20 åringer på landsbasis som oppgir at de noen gang har brukt amfetamin vært omkring 4 prosent, mens andelen som oppgir at de noen gang har brukt ecstasy, har holdt seg på omkring 2-3 prosent gjennom flere år. De tilsvarende tall for Oslo er 4-6 prosent for amfetamin og 2-4 prosent for ecstasy. Nedgangen for ungdom i Oslo ser ut til å være noe større enn det som gjelder landet som helhet.

Det ser ikke ut til å ha vært noen økning i tilgjengeligheten på illegale rusmidler i de senere år, målt gjennom spørsmål om hvorvidt de unge er blitt tilbudt ulike stoffer. Andelen 15-20 åringer på landsbasis som sier at de noen gang er blitt tilbudt cannabis, har vært omkring 40 prosent i den siste 5-årsperioden, mens andelen som mener at de vil kunne klare å skaffe cannabis i løpet av 2-3 dager hvis de skulle ønske det, har vært omkring 60-65 prosent. Andelen på landsbasis som sier at de er blitt tilbudt amfetamin og ecstasy har ligget på omkring henholdsvis 13-17 og 9-14 prosent.

I Oslo er andelen som oppgir at de er blitt tilbudt cannabis ligget på omkring 50-55 prosent, og at de skulle klare å skaffe cannabis i løpet av 2-3 dager på omkring 65-70 prosent. Andelen som oppgir at de er blitt tilbudt amfetamin eller ecstasy har ligget på omkring henholdsvis 15-20 prosent og 10-17 prosent.

Undersøkelsen fra 2005 bekrefter en tendens de senere år om at andelen som uttrykker en positiv holdning til narkotika, ikke lenger øker. De siste to-tre år har omkring 8-10 prosent av 15-20 åringer på landsbasis og 10-13 prosent i Oslo gitt uttrykk for at de synes at cannabis bør kunne selges fritt her i landet.

Lokale undersøkelser

Etter det revisjonen er kjent med, eksisterer det ingen ferske statistikker som viser omfang av rusmiddelbruk blant ungdom i Bærum. Revisjonen har fått dette bekreftet fra flere hold. Det eksisterer imidlertid to undersøkelser fra noen år tilbake som da ga et bilde av rusmiddelbruken blant ungdom i kommunen.

ASKER OG BÆRUM

I 1996 ble det gjennomført en undersøkelse⁵⁹ i Asker og Bærum om ungdom og deres oppvekst. Ett av temaene i undersøkelsen var bruk av rusmidler. Undersøkelsen ble gjennomført ved at halvparten av elevene i ungdomsskolen og elevene i 2. trinn på videregående skole besvarte omfattende spørreskjemaer.

Alkohol

Undersøkelsen viste at andelen ungdommer som drikker alkohol en eller flere ganger i uken økte med alderen. Av elevene på videregående skole oppga en tredjedel at de drakk alkohol en eller flere ganger i uken. 17 prosent av 9. klasse og 11 prosent av 8. klasse oppga at de drakk ukentlig.

Narkotika

Undersøkelsen viste at 28 prosent av ungdommene på videregående hadde prøvd hasj en eller flere ganger siste år. Kjønnsforskjellene var store; 33 prosent av guttene og 23 prosent av jentene.

I ungdomsskolen var kjønnsforskjellene mindre. 4 prosent av elevene i 7. klasse svarte at de hadde prøvd hasj en eller flere ganger siste år. I 8. og 9. klasse var andelen henholdsvis 9 prosent og 15 prosent.

AKERSHUS

Helseprofil for barn og ungdom i Akershus (ungdomsrapport)⁶⁰ er etter hva revisjonen kjenner til den siste undersøkelsen som viser statistikk over bruk av alkohol og narkotika blant Bærumsungdom. Datainnsamlingen ble foretatt i 2002 og resultatene ble offentliggjort i januar 2004. Undersøkelsen omfatter både ungdomsskoler og videregående skoler. Minst 1000 elever fra hver kommune i fylket var med på undersøkelsen.

Alkohol

For hele Akershus viser undersøkelsen at 39 prosent på ungdomstrinnet svarer at de har vært skikkelig beruset. På videregående er den tilsvarende andelen 79 prosent. Andelen som har vært beruset øker oppover i klassetrinnene, men flater ut i videregående.

Omtrent en av fem har vært beruset i 8. klasse og over halvparten har vært beruset i 10. klasse. I 2. og 3. klasse på videregående har over 80 prosent vært beruset. I følge undersøkelsen starter guttene tidligst med alkohol, men i løpet av 9. klasse er forskjellen mellom gutter og jenters alkoholforbruk utjevnet.

Sammenliknet med de andre fylkesregionene ligger Vestregionen lavest når det gjelder andel ungdomsskoleelever som har vært beruset. I videregående skole ligger andelen som har vært beruset i Vestregionen høyest sammen med Follo og Øvre Romerike.

Den samme trenden synes å foreligge når det gjelder andel i hver region som har vært beruset mer en ti ganger. Her er det også foretatt inndeling etter kommune, og Bærum ligger lavere enn mange av de andre kommunene på ungdomstrinnet, men høyt på videregående.

Narkotika

⁵⁹ Gutter og jenter i Asker og Bærum, Ungdomsundersøkelsen 1996. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Rapport 5/97

⁶⁰ Rapport fra Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, januar 2004

For hele fylket viser undersøkelsen at 7 prosent på ungdomsskolen og 25 prosent i videregående har brukt hasj.

Tre prosent i ungdomsskolen og 8 prosent i videregående svarer at de har brukt tabletter (ecstasy, partydop, amfetamin, nervetabletter o.a.) for å oppnå rus.

0,6 prosent i ungdomsskolen og 1,1 prosent i videregående oppgir at de har brukt sprøyte for å oppnå rus.

På alle skoletrinn er det flere gutter enn jenter som har brukt hasj. I 3. klasse på videregående svarer totalt 29 prosent at de har brukt hasj, en av tre gutter og en av fire jenter.

Når det gjelder fordeling av narkotikabruk etter regioner i fylket, er trenden den samme som for alkoholbruk. Vestregionen ligger lavt når det gjelder andel som har bruk hasj i ungdomsskolen. På videregående skole er Vestregionen en av de regionene som har den største andelen som har prøvd hasj. En sammenlikning av kommunene viser at Bærum ligger lavt når det gjelder andel i ungdomsskolen som har prøvd hasj, mens kommunen ligger høyere enn fylkesgjennomsnittet på videregående skole.

NOTAT

Dato: **06.09.2006**
Arkivkode: **N-011.72**
J.postID: **06/37831**
Dok. nr: **4**
Arkivsaksnr: **06/4983**

Til: Kommunerevisjonen

Fra: Rådmannen

Vedrørende: **Høringssvar - forvaltningsrevisjonsrapport om måloppnåelse for rusforebyggende arbeid blant ungdom**

Dette notatet er svar på revisjonens høringsbrev av 17.08.2006 om *Forvaltningsrevisjonsprosjekt – rusforebyggende arbeid blant ungdom.*

Rådmannen er svært godt fornøyd med at revisjonen i sine vurderinger konstaterer at ” *Det utføres mye og variert arbeid som knytter seg til rusforebygging blant ungdom. Revisjonen har fått inntrykk av at det er kontinuitet, engasjement og god kjennskap til kommunens utfordringer. Slik vi ser det, treffer tjenestene bredt og tilbudet er variert.*”

Når det gjelder revisjonens anbefalinger, har rådmannen følgende merknader:

Anbefaling 1: Styringsdokumentene bør inneholde klarere formulerte mål og spesifisering av tiltak.

Vil bli ivaretatt ved oppfølging av anbefaling nr 2.

Anbefaling 2: Det rusforebyggende arbeid bør forankres, for eksempel i en ruspolitisk handlingsplan.

Rådmannen vil ta initiativ til rullering av kommunens ruspolitiske handlingsplan. En slik temaplan vil være det naturlige sted for å beskrive mål og tiltak som etterspørres i anbefaling nr 1. Det er også naturlig at man i planen beskriver hvordan effekten av tiltak skal vurderes.

Anbefaling 3: Det tverrfaglige samarbeidet bør forankres.

Rådmannen har på forespørsel til revisjonen fått utdypet bakgrunnen for denne anbefalingen slik: ”*Respondentene uttrykte at samarbeidet er avhengig av enkeltpersoners initiativ, og at ikke alle aktuelle enheter er involvert, samtidig som de opplevde at tverrsektorielt samarbeid gir gode resultater. Revisjonen mener derfor at samarbeidet bør gis en mer formell forankring som gjør det mindre sårbart for bl.a. utskifning av ansatte. Dette kan være et mål i VP eller resultatavtaler e.a.*”

Forventninger om at tjenestene deltar i tverrfaglig samarbeid er for en del tjenesteledere nedfelt i stillingsbeskrivelsen. Rådmannen vil følge opp dette, slik og sikre at tverrfaglig

samarbeid blir forankret i stillingsbeskrivelser eller resultatavtaler på alle områder hvor det er naturlig.

Anbefaling 4: Effekten av rusforebyggende arbeid bør måles.

Det er svært vanskelig å måle effekten av forebyggende arbeid. Mer naturlig er nok å vurdere effekten på bakgrunn av utviklingen for indikatorer som beskriver det forhold man ønsker å forebygge – dette tilfelle for eksempel opplysninger om ungdomsbruk av rusmidler, vold eller problematferd knyttet til rusbruk osv. Det foreligger dessverre lite tilgjengelig statistikk på dette området, men *Helseundersøkelser for ungdom* er en aktuell kilde til informasjon.

Hvordan man kan bruke eksisterende statistikk, samt om – og eventuelt hvordan – det bør innsamles ytterligere data for vurdering av rusbruk, rusproblemer og effekt av rusforebyggende arbeid, bør vurderes nærmere i arbeidet med rullering av ruspolitisk handlingsplan, jf svar under anbefaling nr 2.

Avslutningsvis vil rådmannen igjen sitere fra revisjonens rapport, som viser at mangel på overordnede resultatvurderinger ikke betyr at det mangler kunnskap om effekt av det arbeid kommunen utfører for å forebygge rusproblemer blant ungdom:

”I følge alle de revisjonen har intervjuet, har tjenestestedene og politiet svært god kunnskap om rusituasjonen blant ungdom i Bærum, god oversikt over hvilke ufordringer ulike steder i kommunen har, kjennskap til hvor ungdom ferdes og hvor det skjer en oppblomstring av rus. Arbeidet som gjøres har således konkret effekt i form av kunnskap og oversikt, som igjen kan begrunne- og benyttes i forebyggende tiltak.

Samarbeidet som foregår på tvers av tjenestene i form av beredskapsteam/nærmiljøteam fungerer også forebyggende ved at problemer kan oppdages tidlig, alle relevante aktører er på plass og problemene kan kanaliseres dit de best kan løses.”